

19

exemplar gratuït

Disposicions mínimes de seguretat i salut a les obres de construcció

Aquest full informatiu recull les disposicions mínimes de seguretat i salut en les obres de construcció, segons el **Reial decret 1627/1997** de 24 d'octubre (BOE núm. 256, de 25 d'octubre de 1997). Aquest Reial decret és la transposició al dret espanyol del contingut de la Directiva 92/57/CEE, de 24 de juny.

Objecte Desenvolupament de les normes reglamentàries per a la prevenció de riscos al sector de la construcció, en el marc de la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals.

Àmbit d'aplicació Aquest RD és d'aplicació a les obres de construcció. No és aplicable a les indústries extractives a cel obert o subterrànies o per sondejos, les quals disposen de la seva pròpia normativa: RD 150/1996 de 2 de febrer (BOE núm. 59, de 8 de març de 1996) i RD 1389/1997 de 5 de setembre (BOE núm. 240, de 7 d'octubre de 1997).

Definicions **Obra de construcció:** Qualsevol obra, pública o privada en la qual es realitzen treballs de construcció i/o enginyeria civil de les relacionades, de forma no exhaustiva, a l'annex I d'aquest RD.

Treballs amb riscos especials: Aquells en el quals els treballadors s'exposen a riscos d'especial gravetat per a la seva seguretat i salut i que es relacionen de manera no exhaustiva a l'annex II d'aquest RD. En els estudis i plans de seguretat i salut s'han de localitzar i identificar les zones en les quals es preveu el desenvolupament d'aquests treballs d'especial perillositat.

Promotor: Qualsevol persona física o jurídica per compte de la qual es realitza una obra.

Direcció facultativa: Tècnics competents designats pel promotor, encarregats de la direcció i control de l'obra.

Contractista: Persona física o jurídica que assumeix contractualment, davant el promotor, l'execució de la totalitat o part de l'obra.

Subcontractista: Persona física o jurídica que assumeix contractualment davant el contractista, el compromís de realitzar determinades parts o instal·lacions de l'obra.

Autònom: Persona física distinta del contractista i subcontractista que realitza de forma personal i directa una activitat professional a l'obra, la qual assumeix contractualment davant el promotor, el contractista o el subcontractista.

Coordinador de seguretat i salut durant l'elaboració del projecte

És el tècnic competent designat pel promotor que s'ha d'encarregar de coordinar, durant la fase d'elaboració de projecte, l'aplicació dels principis generals de prevenció en matèria de seguretat i salut .

El nomenament d'aquest coordinador és obligatori si intervenen diversos projectistes en l'elaboració del projecte de l'obra.

Principis generals aplicables al projecte d'obra

Principis generals de la prevenció, d'acord amb l'art. 15 de la Llei de prevenció de riscos laborals:

- Evitar els riscos.
- Avaluar els riscos que no es poden evitar.
- Combatre els riscos en el seu origen.
- Adaptar la feina a la persona.
- Tenir en compte l'evolució de la tècnica.
- Substituir el que sigui perillós per allò que comporti poc o cap perill.
- Avantposar les mesures de protecció col·lectiva a les individuals.
- Facilitar les instruccions necessàries als treballadors.

En particular:

- En prendre les decisions constructives, tècniques i d'organització amb l'objectiu de planificar els diversos treballs o fases de treball que es desenvoluparan simultàniament o successivament.
- En estimar la durada que es requereix per a l'execució d'aquests diferents treballs o fases.

Coordinador de seguretat i salut durant l'execució de l'obra

És el tècnic competent designat pel promotor que s'integra a la direcció facultativa i que ha de desenvolupar les funcions següents:

- Coordinar l'aplicació dels principis generals de seguretat i salut en:
 - Prendre les decisions constructives, tècniques i d'organització amb l'objectiu de planificar els diversos treballs o fases de treball que es desenvoluparan simultàniament o successivament.
 - Estimar la durada necessària per a l'execució d'aquests diversos treballs o fases.
- Coordinar les activitats a l'obra per garantir que els contractistes, subcontractistes i autònoms apliquin de forma coherent els principis generals aplicables durant l'execució de l'obra.
- Aprovar el Pla de seguretat i salut i si escau les possibles modificacions. La direcció facultativa ha d'assumir aquestes funcions si no és necessària la designació del coordinador.
- Organitzar la coordinació de les activitats empresarials.

- Coordinar les accions i funcions de control de l'aplicació correcta dels mètodes de treball.
- Adoptar les mesures necessàries perquè només les persones autoritzades puguin accedir a l'obra. Si no és necessària la designació del coordinador, aquesta funció la desenvolupa la direcció facultativa.

El nomenament d'aquest coordinador es fa abans de començar l'obra i és obligatori quan a l'obra es dona algun dels tres supòsits següents:

- Intervenció de més d'una empresa.
- Intervenció d'una empresa i d'autònoms.
- Intervenció de diversos autònoms.

Principis generals aplicables durant l'execució de l'obra

Són els principis generals de la prevenció de l'art. 15 de la Llei de prevenció de riscos laborals (LPRL) i en particular en les activitats o tasques següents:

- a) Manteniment de l'obra en bon estat d'ordre i neteja.
- b) Elecció de l'emplaçament dels llocs i de les àrees de treball, tenint en compte:
 - les condicions de l'accés.
 - la determinació de les vies o zones de desplaçament o circulació.
- c) La correcta manipulació dels diferents materials i l'ús dels mitjans auxiliars.
- d) El manteniment i control de les instal·lacions i dispositius necessaris per a l'execució de l'obra.
- e) La delimitació i condicionament de zones d'emmagatzematge i dipòsit dels diversos materials, en particular de matèries o substàncies perilloses.
- f) Recollida dels materials perillosos utilitzats.
- g) Emmagatzematge i eliminació o evacuació de residus i runes.
- h) L'adaptació, en funció de l'evolució de l'obra, del període de temps efectiu de duració dels diversos treballs o fases.
- i) Cooperació entre els contractistes, subcontractistes i autònoms.
- j) Interaccions i incompatibilitats amb qualsevol altre tipus de treball que es realitzi a l'obra o a les seves proximitats.

Estudi de seguretat i salut

L'ha d'elaborar el tècnic competent designat pel promotor.

Si és necessari que hi hagi un coordinador de seguretat i salut durant la fase de projecte, aquest ha d'elaborar un estudi de seguretat i salut o ha de fer que s'elabori sota la seva responsabilitat.

S'ha de fer en totes les obres que reuneixin algun dels següents requisits:

- Pressupost d'execució superior a 75 milions de pessetes (450.759 euros).
- Duració estimada superior a 30 dies laborables, amb un volum d'ocupació superior en algun moment als 20 treballadors.
- Volum de mà d'obra superior a 500, si aquest volum correspon a la suma dels dies treballats del total d'operaris a l'obra.
- Quan es tracti de les obres següents:
 - túnels
 - galeries i conduccions subterrànies
 - preses.

Estudi bàsic de seguretat i salut

En totes les obres que no compleixin cap dels requisits anteriors el tècnic competent designat pel promotor elaborarà un estudi bàsic de seguretat i salut.

Si és necessari que hi hagi un coordinador de seguretat i salut durant la fase de projecte, aquest l'elabora o fa que s'elabori sota la seva responsabilitat.

Continguts de l'estudi de seguretat i salut

L'estudi de seguretat i salut consta dels documents següents:

a) MEMÒRIA

- Descripció de:
 - procediments
 - equips tècnics
 - mitjans auxiliars.
- Identificació dels riscos (preferiblement per fases d'obra o bé per oficis).
- Avaluació d'aquests riscos.
- Mesures preventives i proteccions tècniques per al control i reducció d'aquests riscos.
- Descripció dels serveis sanitaris i comuns que cal instal·lar en funció del nombre de treballadors previstos a l'obra.

La memòria ha de tenir en compte els aspectes següents:

- l'entorn de l'obra
- la tipologia i les característiques dels materials emprats
- el procés constructiu
- l'ordre d'execució de les tasques.

b) PLEC DE CONDICIONS

Descripció de les normes legals i reglamentàries aplicables a les especificacions tècniques pròpies de l'obra.

Prescripcions generals en relació amb les característiques, utilització, conservació de :

- màquines
- estris
- eines
- sistemes i equips preventius.

c) PLÀNOLS

Gràfics i esquemes necessaris per a la millor definició i comprensió de les mesures preventives definides a la memòria.

d) MESURATGES

De totes les unitats o elements de seguretat que han estat definits o projectats a la memòria.

e) PRESSUPOST

Que quantifiqui el conjunt de despeses previstes per a l'aplicació de l'estudi de seguretat, d'acord amb el quadre de preus sobre el qual es calcula.

Només hi poden figurar partides alçades en els casos d'elements i operacions de difícil previsió.

Ha d'anar incorporat al pressupost general de l'obra, com una partida més.

No hi són incloses les despeses necessàries per a la correcta execució professional de les feines.

A l'estudi s'ha de tenir en compte el següent:

- qualsevol activitat prevista a l'obra.
- previsions per realitzar en les degudes condicions de seguretat i salut els treballs posteriors de manteniment.

Continguts de l'estudi bàsic de seguretat i salut

L'estudi bàsic de seguretat i salut ha de constar dels documents següents:

a) MEMÒRIA

Amb els mateixos continguts que a l'estudi de seguretat i salut.

b) PLEC DE CONDICIONS

Amb els mateixos continguts que a l'estudi de seguretat i salut.

c) PLÀNOLS

Amb els mateixos continguts que a l'estudi de seguretat i salut.

Es diferencia de l'estudi de seguretat i salut en el fet que no porta mesuratges ni pressupost.

L'estudi de seguretat i salut, o si escau l'estudi bàsic de seguretat i salut, és un requisit necessari per al visat del Projecte d'execució d'obra, i cal annexar-lo. També és necessari per a l'expedició de la llicència municipal i d'altres autoritzacions i tràmits de les administracions públiques.

Pla de seguretat i salut

El fa cada contractista en aplicació de l'estudi de seguretat i salut o de l'estudi bàsic de seguretat i salut.

S'hi analitzen, estudien, desenvolupen i complementen les previsions dels estudis o estudis bàsics.

Hi estan incloses, si cal, les propostes alternatives que indiqui el contractista.

Ha de ser aprovat pel coordinador de seguretat i salut en fase d'execució d'obra, abans de l'inici dels treballs.

Quan no sigui necessària la figura d'aquest coordinador, el pla ha de ser aprovat per la direcció facultativa.

Si es tracta d'obres de l'Administració pública, el pla ha de ser aprovat per aquesta Administració.

El pla de seguretat i salut constitueix l'instrument bàsic de les activitats d'identificació, avaluació i planificació de l'activitat preventiva en l'obra a què es refereix el capítol II del RD 39/97, pel qual s'aprova el Reglament dels serveis de prevenció.

Les mesures, qualitats i valoracions dels estudis de seguretat o estudis bàsics poden ser modificades per alternatives proposades pel contractista en el pla de seguretat i salut, prèvia justificació tècnica i si no suposen una disminució de l'import total del pressupost proposat, ni dels nivells de protecció previstos.

Aquestes possibles modificacions han de ser aprovades pel coordinador de seguretat i salut en fase d'execució d'obra.

Poden presentar suggeriments i alternatives de manera raonada:

- les persones que intervinguin a l'obra.
- les persones o òrgans amb responsabilitats en prevenció a les empreses que intervinguin (serveis de prevenció entre d'altres).
- els representants dels treballadors.

El Pla ha d'estar a disposició permanent d'aquestes persones, així com de la direcció facultativa.

Obligacions dels contractistes i subcontractistes

Són les següents:

- Aplicar els principis d'acció preventiva especificats en l'art. 15 LPRL i en particular vetllar pel compliment dels principis generals aplicables durant l'execució de l'obra.
- Complir i fer complir al seu personal el Pla de seguretat i salut.

- Complir la normativa en matèria prevenció de riscos laborals, tenint en consideració les obligacions inherents a la coordinació d'activitats empresarials especificades a l'art. 24 de la LPRL.
- Complir amb les disposicions mínimes de seguretat i salut establertes a l'annex IV d'aquest RD (conjunt de normes generals de seguretat).
- Informar els treballadors autònoms i donar-los instruccions adients sobre les mesures preventives a adoptar a l'obra.
- Complir les instruccions del coordinador d'execució de l'obra, o de la direcció facultativa.

Els contractistes i subcontractistes són els responsables de l'execució correcta de les mesures preventives determinades al Pla de seguretat i salut, pel que fa a les obligacions que els corresponen directament o als autònoms contractats per ells.

Han de respondre solidàriament de les conseqüències que es deriven de l'incompliment de les mesures del Pla (art. 42.3 del Reial decret legislatiu 5/2000, de 4 d'agost, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei sobre infraccions i sancions en l'ordre social, LISOS).

Les responsabilitats dels coordinadors, de la direcció facultativa i dels promotors no eximeixen les dels contractistes i subcontractistes.

Obligacions dels autònoms

Són les següents

- Aplicar els principis d'acció preventiva especificats a l'art. 15 de la LPRL i en particular desenvolupar les tasques o activitats indicades als principis generals aplicables durant l'execució d'obra.
- Complir, durant l'execució de l'obra, les disposicions mínimes establertes en l'annex IV d'aquest RD (conjunt de normes generals de seguretat).
- Complir amb les obligacions dels treballadors en matèria preventiva establertes per l'art. 29 de la LPRL.
- Ajustar la seva actuació a l'obra de conformitat amb els deures de coordinació empresarial indicats a l'art. 24 de la LPRL, participant-hi en qualsevol mesura, coordinada de prevenció.
- Fer servir equips de protecció individuals que s'ajustin a les especificacions dels RD 773/97 i 1215/97.
- Complir amb les indicacions del coordinador d'execució d'obra, o de la direcció facultativa.
- En tot cas ha de complir amb allò establert al Pla de seguretat i salut.

Llibre d'incidències

El llibre d'incidències ha de ser a tots els centres de treball amb l'objectiu del control i seguiment del Pla de seguretat i salut.

Consta de fulls per duplicat.

El col·legi professional al qual pertany el coordinador de seguretat i salut durant l'execució de l'obra, o la direcció facultativa el facilita (en el cas d'obres de l'Administració, el lliura l'oficina de supervisió de projectes).

Ha d'estar sempre a l'obra, en poder del coordinador de seguretat i salut o de la direcció facultativa.

Hi han de tenir accés i hi poden fer anotacions relacionades amb finalitats de control i seguiment del Pla de seguretat i salut:

- la direcció facultativa,
- els contractistes, subcontractistes i autònoms,
- les persones o òrgans amb responsabilitats en matèria de prevenció a les empreses que intervinguin a l'obra (entre d'altres els seus serveis de prevenció),
- els representants dels treballadors,
- els tècnics especialistes de l'Administració pública.

Quan s'hagi efectuat una anotació al Llibre d'incidències, el coordinador de seguretat i salut en fase d'execució, o la direcció facultativa, n'ha de remetre una còpia en el termini de 24 hores a la Inspecció de Treball i notificar les anotacions al contractista afectat i als seus representants dels treballadors.

Paralització dels treballs

Sense perjudici d'allò disposat als arts. 21, 36 i 44 de la LPRL, si es presenten circumstàncies de riscos greus i imminents, el coordinador de seguretat i salut en fase d'execució, o la direcció facultativa, pot disposar la paralització parcial o total de l'obra.

D'immediat ha de donar compte d'aquesta paralització a les persones i institucions següents:

- la Inspecció de Treball
- els contractistes i subcontractistes afectats
- els representants dels treballadors d'aquestes empreses.

Drets dels treballadors

Són les següents:

- Els contractistes i subcontractistes han de garantir que els treballadors rebin la informació comprensible i adient de totes les mesures referents a la seguretat i salut a l'obra, de conformitat amb l'establert a l'art. 18.1 de la LPRL.
- La consulta i participació dels treballadors s'ha de fer de conformitat amb l'establert a l'art. 18.2 de la LPRL.
- Quan resulti necessari, aquesta consulta s'ha de desenvolupar amb l'adient coordinació de conformitat amb l'establert a l'art. 39.3 de la LPRL.
- El contractista ha de facilitar una còpia del Pla de seguretat als representants dels treballadors del centre de treball.

Informació a l'autoritat laboral (DTT)

La comunicació d'obertura del centre de treball a la delegació territorial de Treball ha d'incloure el Pla de seguretat i salut.

El Pla de seguretat i salut ha d'estar a disposició permanent de:

- la Inspecció de Treball.
- els òrgans tècnics especialitzats de les administracions públiques.

Avís previ

Abans de començar l'obra, el promotor està obligat a presentar davant l'autoritat laboral corresponent (delegació territorial de Treball) un avís que s'ajusti a allò dit a l'annex III d'aquest RD.

Aquest avís ha d'estar exposat a l'obra de forma visible.

Derogacions

Queden derogades les disposicions següents:

- RD 555/1986 sobre l'obligatorietat de la inclusió d'un estudi de seguretat i higiene en el treball als projectes d'edificació i obra pública.
- RD 84/1990 de modificació de l'anterior.

Annex I**Relació no exhaustiva d'obres de construcció o d'enginyeria civil**

- a) Excavació
- b) Moviment de terres
- c) Construcció
- d) Muntatge/desmuntatge d'elements prefabricats
- e) Condicionament o instal·lacions
- f) Transformació
- g) Rehabilitació
- h) Reparació
- i) Desmantellament
- j) Enderroc
- k) Manteniment
- l) Conservació. Treballs de pintura i neteja
- m) Sanejament

Annex II**Relació no exhaustiva de treballs que impliquen riscos especials**

1. Treballs amb riscos especialment greus d'esllavissades, enfonsaments o caigudes d'altura.
2. Treballs en què l'exposició a agents químics o biològics suposi un risc d'especial gravetat o pels quals la vigilància específica de la salut dels treballadors resulti legalment exigible.
3. Treballs amb exposició a radiacions ionitzants que obligui a la delimitació de zones controlades o vigilades.
4. Treballs a les proximitats de línies elèctriques d'alta tensió.
5. Treballs amb risc d'ofegament per immersió.
6. Obres d'excavacions de túnels, pous i treballs de moviments de terres subterrànies.
7. Treballs d'immersió amb equips subaquàtics.
8. Treballs en calaixos d'aire comprimit.
9. Treballs amb utilització d'explosius.
10. Treballs de muntatge o desmuntatge d'elements prefabricats pesants.

**Esquema
resum de les
obligacions i
relacions dels
diferents
actors**

El promotor designa:

- el contractista/es.
- la direcció facultativa.
- el coordinador de seguretat i salut en fase de projecte.
- el coordinador de seguretat i salut en fase d'execució.
- el tècnic competent per elaborar l'estudi de seguretat i salut o l'estudi bàsic quan no sigui necessari el coordinador de seguretat i salut en fase de projecte o quan aquest no l'elabori personalment.

El tècnic competent elabora l'Estudi de seguretat i salut (ESS) o l'Estudi bàsic de seguretat i salut (EBSS).

El contractista elabora el Pla de seguretat i salut (PSS) i les seves modificacions.

El coordinador de seguretat i salut en fase de projecte elabora o fa que s'elabori l'ESS o l'EBSS.

El coordinador de seguretat i salut en fase d'execució aprova el PSS i les seves modificacions. En el cas que no sigui necessari disposar d'un coordinador, el PSS l'aprova la direcció facultativa.

Data d'actualització d'aquest full: març de 2003.

Nota: L'ús de formes masculines en aquest full informatiu respon a la voluntat d'aconseguir un text més llegible i àgil. No se n'han de desprendre, doncs, connotacions d'ús sexistes o discriminatori.

Generalitat de Catalunya
Departament de Treball i Indústria

Centre de Seguretat i Condicions de Salut en el Treball

http://www.gencat.net/treballiindustria/relacions_laborals/seguretatisalut

**Centres de Seguretat i Condicions de Salut
en el Treball:**

Barcelona
Pl. Eusebi Güell, 4-5
08034 Barcelona
Tel. 93 205 50 01

Lleida
Polígon Industrial "El Segre"
C/ Empresari Josep Segura
i Farré P.728-B
25071 Lleida
Tel. 973 20 04 00

Girona
Av. de Montilivi, 118
17003 Girona
Tel. 972 20 82 16

Tarragona
Polígon Camp Clar
C/ Riu Siurana, 29 B
43006 Tarragona
Tel. 977 54 14 55